

راهنمائی و مشاوره تحصیلی شغلی در عصر دانائی

با ارائه الگوی طرح واره درمانی تحصیلی شغلی
و آزمونهای شغلی، و خودشناسی

مؤلف:

عباس بهزادی مقدم

www.ketab.ir

انتشارات فرا انگیزش

سرشناسه	بهرزادی مقدم، عباس، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	راهنمایی و مشاوره تحصیلی شغلی در عصر دانایی: با ارائه الگوی طرح‌واره درمانی تحصیلی شغلی و آزمونهای شغلی، و خودشناسی/ عباس بهزادی مقدم
مشخصات نشر	مشهد: فرا انگیزش، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۴۶۳ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک	978-600-869-470-0
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص [۴۳۳] - ۴۴۰.
موضوع	راهنمایی شغلی
موضوع	Vocational guidance
موضوع	مشاوره آموزشی
موضوع	Educational counseling
رده بندی کنگره	HF۵۳۸۱
رده بندی دیویی	۳۷۱/۴۲۵
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۴۳۴۳۱

www.ketab.ir

انتشارات فرا انگیزش

پست الکترونیکی Faraangizesh@yahoo.com

راهنمایی و مشاوره تحصیلی شغلی در عصر دانایی

تألیف: عباس بهزادی مقدم

ناشر: فرا انگیزش

ویراستار: فاطمه پیروی

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹ تعداد صفحات: ۴۶۳ صفحه وزیری

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

طراح جلد: محمد پیرهادی

چاپ و صحافی: سینتا

قیمت: ۷۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۹۴-۷۰-۰

ISBN: 978-600-8694-70-0

مشهد - خیابان سعدی - پاساژ مهتاب - طبقه منهای دو - نشر فرا انگیزش

تلفن: ۳۲۲۲۷۸۶۳ - ۳۲۲۴۰۷۶۸ - ۵۱

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

فصل ۱. فرهنگ اشتغال: ۱۵

- ۱-۱. علل کار کردن: ۱۶
- ۲-۱. کار در فرهنگ اسلامی: ۱۷
- ۳-۱. کار در فرهنگ جهانی: ۲۱
- ۴-۱. کار در فرهنگ ایرانی: ۲۲
- ۵-۱. خانواده و فرهنگ اشتغال: ۲۵
- ۶-۱. «فرزندپروری» آری، «فرزندپروری» هرگز: ۲۷

فصل ۲. مشاوره شغلی تاریخچه: ۲۹

- ۱-۲. مشاوره شغلی در فرهنگ اسلامی ایرانی: ۳۱
- ۲-۲. مشاوره قبل از انقلاب اسلامی: ۳۲
- ۳-۲. مشاوره پس از انقلاب اسلامی: ۳۴

فصل ۳. رویکردهای مشاوره شغلی: ۳۷

- ۱-۳. نظریه فرانک پارسونز: ۳۸
- ۲-۳. نظریه جان هالند: ۳۹
- ۳-۳. نظریه دونالد سوپر: ۴۳
- ۴-۳. نظریه کینزبرگ: ۵۳
- ۵-۳. نظریه آنا رو: ۶۴
- ۶-۳. نظریه محدودیت و سازش گاتفردسون: ۶۹
- ۷-۳. نظریه کرامبولتز: ۷۷

- ۸-۳ نظریه تصمیم گیری تیدمن: ۷۹
- ۹-۳ نظریه تصمیم گیری جلات: ۸۴
- ۱۰-۳ نظریه یادگیری اجتماعی: ۸۶
- ۱۱-۳ نظریه عوامل اجتماعی: ۹۳
- ۱۲-۳ نظریه پردازش اطلاعات شناختی (CIP): ۹۸
- ۱۳-۳ نظریه انطباق پذیری ساویکاس: ۱۰۰
- ۱۴-۳ الگوی چند محوری دکتر شفیق آبادی: (SMPVC) ۱۰۵
- ۱۵-۳ الگوی طرح واره درمانی تحصیلی شغلی: ۱۰۸
- ۱-۱۵-۳ طرح واره درمانی چیست؟ ۱۱۰
- ۲-۱۵-۳ خودگونی منفی تحصیلی شغلی ۱۱۵
- ۳-۱۵-۳ طرح واره های ناکارآمد تحصیلی شغلی: ۱۲۱
- ۱-۳-۱۵-۳ طرح واره «پس خواندن فایده ندارد» ۱۲۱
- ۲-۳-۱۵-۳ طرح واره «رشته خوب رشته بد» ۱۲۱
- ۳-۳-۱۵-۳ طرح واره فقط استخدام ۱۲۳
- ۴-۳-۱۵-۳ طرح واره آکوایم پنداری: ۱۲۳
- ۵-۳-۱۵-۳ طرح واره «تقدیر من این بوده است» ۱۲۴
- ۶-۳-۱۵-۳ طرح واره «من مقصر نیستم» ۱۲۵
- ۷-۳-۱۵-۳ طرح واره «اصالت سرمایه» ۱۲۶
- ۸-۳-۱۵-۳ طرح واره «اصالت پارتی» ۱۲۷
- ۹-۳-۱۵-۳ طرح واره «اشباع شدگی» ۱۲۸
- ۱۰-۳-۱۵-۳ طرح واره «شغل زنانه شغل مردانه» ۱۲۹
- ۱۱-۳-۱۵-۳ طرح واره «عدم کاربرد تخصص من در ایران» ۱۲۹
- ۱۲-۳-۱۵-۳ طرح واره «کار نشد ندارد» ۱۲۹
- ۱۳-۳-۱۵-۳ طرح واره «اول جامعه» ۱۳۰
- ۱۴-۳-۱۵-۳ طرح واره «اول مدرک بعد بازار کار» ۱۳۱
- ۱۵-۳-۱۵-۳ طرح واره «تک مهارتی» ۱۳۱

- ۱۳۲..... ۳-۱۵-۱۶. طرح واره «فارغ التحصیل»
- ۱۳۳..... ۳-۱۵-۴. فنون و تکنیک های درمان:

فصل ۴. راهنمایی و مشاوره تحصیلی شغلی:

- ۱۳۹
- ۱-۴..... انواع راهنمایی:
- ۲-۴..... اصول راهنمایی و مشاوره:
- ۳-۴..... اهداف راهنمایی:
- ۱-۳-۴..... در دوره قبل از دبستان:
- ۲-۳-۴..... دوره ابتدائی:
- ۳-۳-۴..... دوره متوسطه اول:
- ۴-۳-۴..... دوره متوسطه دوم:
- ۵-۳-۴..... دوره دانشگاه:
- ۶-۳-۴..... پس از فارغ التحصیلی:
- ۷-۳-۴..... ضمن اشتغال:
- ۴-۴..... ویژگی های مشاور شغلی:

فصل ۵. مراحل هدایت تحصیلی شغلی

- ۱-۵..... گام اول: شناخت خود:
- ۱-۱-۵..... الف- شناخت استعداد:
- ۱-۱-۱-۵..... گیلفورد:
- ۲-۱-۱-۵..... هوش هیجانی رون بار- آن:
- ۳-۱-۱-۵..... نظریه فضیلتها:
- ۴-۱-۱-۵..... هوش های نه گانه هوارد گاردنر:
- ۵-۱-۱-۵..... استعداد جانسون اوکانر:
- ۶-۱-۱-۵..... استعداد دونالد کلیفتون:
- ۷-۱-۱-۵..... آزمون های استعداد:
- ۲-۱-۵..... ب- شناخت رغبت ها و علائق:

دیباچه

«الشیطان یعدکم الفقر و یامرکم بالفحشا والله یعدکم مغفره منه و فضلا والله واسع علیم»^۱
شیطان شما را از فقر و تنگدستی می ترساند و شما را به فحشا امر می کند و خداوند به
مغفرت دعوت می کند و خداوند واسع و علیم است.

رهبری: ما باید فرهنگ کار و تولید و تلاش را ترویج کنیم؛ این روحیه‌ی نشستن و
ثروت بادآورده را انتظار کشیدن باید از بین برود، این را نباید ترویج کنیم. دستگاه‌های مختلف،
صدا و سیما و دیگران باید متوجه این معنا باشند که نوع کارهایی از قبیل کارهای بخت‌آزمایی
را ترویج نکنند... آن جایی که ذهن انسان کار می کند، فکر انسان کار می کند، بازوی انسان
کار می کند. همت و اراده‌ی انسان کار می کند. آن است که انسان را، فرد را و جامعه را رشد
می دهد... خدای متعال وعده داده که به آن کسانی که برای دنیا هم کار می کنند و به فکر
معنویات و آخرت هم نیستند، کمک می کند تا در همان راهی که هستند بتوانند حرکت کنند؛
باید تلاش کرد.^۲

نفس کار احترام دارد، نفس تحرک و تلاش در جهت درست دارای احترام است؛ این نگاه
اسلام است. همه چیز بر پایه‌ی این تکریم و احترام بایستی شکل بگیرد. اگر ما چیزی به نام
حقوق کارگر و منزلت کارگر تعریف می کنیم، بر اساس همین احترام به کار و احترام به کارگر
باید باشد. واقع قضیه هم این است که تمدنهای بشری و پیشرفتهای مادی عالم در همه‌ی
دوره‌ها، و همچنین پیشرفت معنوی و روحی و درونی هر انسان، جز با کار فراهم شدنی
نیست؛ کار لازم است، تلاش لازم است. این آیه‌ی کریمه‌ای که قاری خوش صوت امروز ما،
برای ما خواندند: «وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى» یعنی دستاورد شما تنها در سایه‌ی سعی شما
و تلاش شما و کار شما است. در هر سطحی باید این گونه فکر کنیم: باید کار کنیم. نگاه

^۱ بقره ۲۶۸

^۲ بیانات رهبری در دیدار کارگران ۲۴/۲/۹۸

مخاصمه‌آمیز میان کارگر و کارآفرین و امثال اینها، یک تعبیر غلط از یک واقعیت است؛ همه باید با هم همکاری کنند.^۱

امروز حرف اصلی من به شما عزیزان و همه‌ی ملت ایران این است که به هیچ فردی، به هیچ ملتی و به هیچ جمعیتی، از خزانه‌ی غیبت الهی هیچ چیز نمی‌دهند، مگر با تلاش و کوشش. ملتهای تنبل و بی‌حال، از افتخارات ملی نصیبی نخواهند برد. مجموعه‌های بی‌همت و بیکاره، به خدمات و به شایستگیهای بزرگ دست نخواهند یافت. افرادی که نخواهند تلاش کنند و زحمت بکشند، در بازار معنویت و در سودای عشق و ایمان و تقوا و فضایل معنوی، چیزی گیرشان نخواهد آمد: «لیس للانسان الا ما سعی». هم در دنیای مادی این‌طور است؛ یعنی ملتهایی که کار کنند، فکر کنند، ابتکار کنند، سختیها را تحمل کنند، به امکانات مادی و رفاه و پیشرفت خواهند رسید، و هم در میدان معنویات این‌گونه است: ملتهایی که تلاش کنند، مجاهدت کنند، ایثار کنند و از کار و فداکاری ترسند، خدای متعال به آنها همه چیز خواهد داد.^۲ و این هم وعده‌ی الهی است. خداوند متعال وعده فرموده است که هر ملتی، چنانچه به‌طور جدی به دنبال هر هدفی حرکت کند، به آن هدف خواهد رسید. در این، شک نیست. آن‌هایی هم که به‌طور جدی حرکت کردند، به همان مقدار، به این ظواهر زندگی؛ یعنی به ثروت جامعه، قدرت نظامی و قدرت و پیشرفت علمی رسیدند.^۳

مهمترین مشکل امروزی کشور، بیکاری نیست، در واقع مشکل کشور ما بی فرهنگی اشتغال است. انگیزه‌های تحصیلی و شغلی به دلیل نگاه غلط و نادرست به فرهنگ اشتغال، دچار مشکل شدید است. اغلب مردم فرصت‌های شغلی را فقط در استخدام شدن و آن هم صرفاً در بخش دولتی دانسته و هیچ اطلاعی از انواع دیگر زندگی شغلی همچون خود اشتغالی و همچنین فریلنسر و بویژه کارآفرینی ندارند. مردم برای اشتغال فرزندان خود چشم‌به‌مسئولان داشته و از آنها توقع دارند که برای فرزندان شان شغل ایجاد نموده و راه برون رفت دیگری را نمی‌شناسند. انگیزه‌های تحصیلی جوانان نیز بدلیل همین نگاه معیوب به اشتغال و

^۱ بیانات در دیدار کارگران ۹۳/۲/۱۰

^۲ بیانات در دیدار جمعی از ایثارگران و خانواده‌های شهدا ۷۶/۵/۲۹

^۳ بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۷۴/۲/۲۹

بویژه فرهنگ نادرست اشتغال، دچار مشکل است. والدین فرزندان تاب آور^۱ پرورش نمی دهند و در واقع بجای «فرزند پروری»، «فرزند پروری» می کنند.

فرزندان «پرور شده و پرورش نیافته» هر روز مشکل بیکاری را فاجعه بار تر می سازند. این درحالی است که فرصتهای شغلی در قرن ۲۱ و مهارتهای اشتغال زای این قرن با دوران های قبلی تفاوتهای عمده ای داشته و خروجی های آموزش سنتی ورودی های مناسبی برای بازار کار در عصر دانایی نیستند.

ما نیازمند آن هستیم که به موضوع اشتغال به صورت یک فرآیند نگریسته و برای اصلاح فرهنگ اشتغال کشور برنامه ای را مدنظر قرار دهیم که این برنامه ضمن آنکه همه افراد جامعه از کودکان تا افراد شاغل را شامل گردد، ضمناً برنامه ویژه ای باشد که جوانان را، قبل از انتخاب رشته (در دوره اول متوسطه) و همچنین در دوره دانشجویی و بویژه بعد از فارغ التحصیلی تا اشتغال و بعد از اشتغال تا محقق شدن اشتغال پایدار همراهی و مساعدت نماید. این برنامه باید بتواند جوانان بدون تجربه مهارت و بدون ایده شغلی را به جوانانی خودرهمبر، ثروت آفرین و دارای درک و بینش درست از مهارتهای اشتغال زای قرن ۲۱ و مجهز به این مهارتها به جامعه تحویل نماید.

تربیت مشاوران شغلی توانمند و متخصص و متناسب قرن جاری، که اقتصاد دانانی محور را شناخته، متخصص فرزند پروری بوده، راههای جلوگیری از فرزندپروری را آموخته باشند، طرح واره های ناکارآمد تحصیلی و شغلی نداشته باشند و روشهای تغییر طرح واره های ناکارآمد تحصیلی شغلی را بشناسند و همچنین با نظریات مشاوره شغلی و انواع زندگی شغلی آشنا باشند و بتوانند مراجعان خود را هدایت نمایند هدف اصلی نگارش این کتاب است. دانش جویان و روان شناسان گرامی لازم است با شرکت جدی در مطالب آموزشی کتاب، ابتدا، باور مناسب به مطالب را بدست آورده و سپس اقدام به مشاوره نمایند.

عباس بهزادی مقدم ۱۳۹۹